

Lärarhandledning

Aktivitet 3. Vi kommunicerar med symboler och bokstäver

Innehåll

Aktivitet 3. Vi kommunicerar med symboler och bokstäver	2
Elevexempel	4
Analys och uppföljning	5
Blankett <i>Kartläggningsunderlag Aktivitet 3</i>	6

Lärarhandledning

Aktivitet 3. Vi kommunicerar med symboler och bokstäver

I aktiviteten ges läraren möjlighet att få syn på om eleven

- kan kommunicera genom att rita bilder/skriva bokstäver och symboler
- visar intresse för bokstäver
- kan skriva sitt eget namn
- kan ange vad det står i vanliga ordbilder.

Aktiviteten och observationspunkterna som ingår genomförs genom att läraren fångar upp och noterar det som sker spontant i den ordinarie undervisningen. Läs igenom hela aktiviteten eftersom kartläggning av olika observationspunkter kan kombineras. Läraren avgör om gruppen behöver vara mindre för att kunna få syn på det som ska observeras i aktiviteten. Olika elever kan observeras vid olika tillfällen. Notering sker för varje enskild elev.

Förberedelser och material

- Blankett *Kartläggningsunderlag Aktivitet 3. Vi kommunicerar med symboler och bokstäver*. Blanketten fylls i efter genomförd kartläggning.
- Till observationspunkt *kan ange vad det står i vanliga ordbilder* används tre kategorier av ordbilder. En kategori är elevernas namn, ytterligare en kategori är för eleverna välkända namn på symboler som skyltar och logotyper i vardagen. En tredje kategori är elevnära ord som ofta används i undervisningen och läses tillsammans. Exempel på ordbilder i den tredje kategorin är veckodagar, månader samt ord som ”och”, ”en”, ”ett”, ”pappa”, ”mamma”, ”hej” osv. Gör i ordning ordbilder ur varje kategori och klipp ut dem som lappar. Orden kan vara skrivna med antingen versaler eller gemener.
- Papper och skrivmaterial.

OBSERVATIONSPUNKT

Kan kommunicera genom att rita bilder/skriva bokstäver och symboler

Genomförande

Kartläggningen genomförs genom att läraren fångar upp och noterar det som sker spontant i den ordinarie undervisningen. Exempel på kommunikation kan vara att rita/skriva meddelanden, listor, skyltar osv. Läraren kan också ordna med en lärandemiljö och initiera lekar som uppmanar till att skriva listor, menyer, meddelanden osv. Sådana miljöer kan exempelvis vara resebyrå, restaurang, café, affär eller polisstation.

Uppmärksamma och notera om eleven kan rita bilder eller skriva bokstäver och symboler i syfte att berätta något.

OBSERVATIONSPUNKT

Visar intresse för bokstäver

Genomförande

Kartläggningen genomförs genom att läraren fångar upp och noterar det som sker spontant i den ordinarie undervisningen.

Uppmärksamma och notera om eleven visar intresse för bokstäver genom att eleven spontant frågar vad det står exempelvis i en text, visar sina upptäckter med bokstäver, undrar vad läraren skriver, provar att läsa eller skriva, bygger ord, frågar hur något stavas osv.

Lärarhandledning

Aktivitet 3. Vi kommunicerar med symboler och bokstäver

OBSERVATIONSPUNKT

Kan skriva sitt eget namn

Genomförande

Kartläggningen genomförs genom att läraren fångar upp och noterar det som sker spontant i den ordinarie undervisningen. Vid behov kan eleven använda dator för att skriva sitt namn.

Uppmärksamma och notera om eleven skriver sitt förnamn.

OBSERVATIONSPUNKT

Kan ange vad det står i vanliga ordbilder

Genomförande

Kartläggningen genomförs genom att läraren sitter med en mindre grupp elever och plockar fram ordbilder som förberetts. Ett annat alternativ är att kartlägga i helgrupp och observera olika elever vid varje tillfälle. Fråga varje elev om ordbilder från alla tre kategorierna, dvs. elevernas namn, för eleverna välkända symboler som skyltar och logotyper i vardagen samt elevnära ord. Observera i vilka kategorier som eleven kan ange vad det står i ordbilden, dvs. om eleven känner igen ordbilden i sitt sammanhang eller om eleven läser med hjälp av ljudning. Visuellt inriktade elever går ofta direkt in på ortografisk helords-läsning. Ha ordbilderna till hands. Gör så här:

1. Ta fram en av ordbilderna med elevnamn.
2. Visa ordbilden för eleven.
Fråga: *Vad tror du att det står här?*
3. Fråga varje elev om ordbilder från alla tre kategorierna. Observera vilka kategoriers ordbilder som eleven identifierar.

Uppmärksamma och notera om eleven kan ange tre ordbilder från en eller flera av kategorierna.

Lärarhandledning

Aktivitet 3. Vi kommunicerar med symboler och bokstäver

Eleve exempel

Exempel på hur elevernas kunskaper kan komma till uttryck.

Kan kommunicera genom att rita bilder/skriva bokstäver och symboler	
Eleven	skriver/ritar en inköpslista eller önskelista.
	vill skriva ord till sådant hon eller han har ritat.
	sätter upp en skylt på dörren som signalerar att ingen får komma in.
Visar intresse för bokstäver	
Eleven	kopplar ihop bokstav med namn och säger "Det är Emils bokstav".
	frågar "Vad står det där?".
	bygger bokstäver under leken.
Kan skriva sitt eget namn	
Eleven	skriver sitt namn där några bokstäver kan vara felvända.
	skriver sitt namn digitalt.
	skriver sitt namn med en blandning av versaler och gemener.
Kan ange vad det står i vanliga ordbilder	
Eleven	känner igen och kan ange kamraternas namn.
	berättar vilken veckodag det står på tavlan.
	känner igen och kan ange elevnära logotyper.

Lärarhandledning

Aktivitet 3. Vi kommunicerar med symboler och bokstäver

Analys och uppföljning

Läraren behöver uppmärksamma den elev som **visar en indikation** på att inte uppfylla de kriterier för bedömning som senare ska uppfyllas i årskurs 1 och 4. Om det utifrån användning av materialet visas indikation genomförs en särskild bedömning med personal med specialpedagogisk kompetens för att avgöra om extra anpassningar behöver sättas in. Indikationen kan visas genom att eleven

- ännu inte kan kommunicera vad det är hon eller han själv har ritat/skrivit
- ännu inte är intresserad av bokstäver
- väljer bort aktiviteter som innehåller bokstäver och/eller text
- ännu inte kan skriva sitt namn eller visar intresse av att skriva det
- ännu inte känner igen vanligt förekommande ordbilder

En elev som kommit längre i sin utveckling behöver **extra utmaningar**. Hon eller han visar sitt kunnande exempelvis genom att

- skriva sitt eget och andras namn, egna meddelanden, listor, berättelser osv., med korrekt skrivriktning
- ange vad det står i ordbilder och kan ljuda ihop enskilda ljud eller orddelar till en helhet (gäller auditivt inriktade), men kan också bokstavera ord utan att titta på ordbilden.

Om en elev inte visar intresse och nyfikenhet för aktiviteterna 1–4 och det som ingår i dem kan det finnas skäl att **befara** att eleven inte kommer att uppfylla de kriterier för bedömning som senare ska uppfyllas i årskurs 1 och 4. Där det särskilt tydligt kan uppmärksammas är i

Aktivitet 1 om en elev inte berättar och beskriver så att andra förstår, och inte heller följer en instruktion

Aktivitet 2 om en elev inte deltar i samtal om innehållet i högläsning eller inte återger något av händelseförloppet

Aktivitet 3 om en elev inte kommunicerar med symboler, bilder eller bokstäver och inte heller känner igen sitt eget namn i skrift.

Notera i blanketten *Kartläggningsunderlag Aktivitet 3* det kunnande som eleven visar och även gärna vad den fortsatta undervisningen behöver fokusera på.

Kartläggningsunderlaget kan vara mer eller mindre detaljerat ifyllt. Här är två exempel på hur olika lärare kan ha fyllt i dokumentet:

Kan kommunicera genom att rita bilder/skriva bokstäver och symboler	Visar intresse för bokstäver	Kan skriva sitt eget namn	Kan ange vad det står i vanliga ordbilder	Kommentar
Skriver ord.	Ja	Klart	Bokstaverar också.	Klart

Kan kommunicera genom att rita bilder/skriva bokstäver och symboler	Visar intresse för bokstäver	Kan skriva sitt eget namn	Kan ange vad det står i vanliga ordbilder	Kommentar
Skriver sitt namn.	11/9 Inte än 11/11 en del	ok	Några kompisars namn.	Utmana med bokstavslekar och att leta ordbilder på skolgården.

